

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: SECRETARIS:

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER:

J.F. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

REKENING:

750-9109554-54 of
000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 16 Nr. 3 maart 1987

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

EERSTE MAART - ACTIVITEIT

De Oostende Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een namiddagvoordracht op :

dinsdag 17 maart om 15 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : HONDERD JAAR POLITIEKE PROPAGANDA TE OOSTENDE

Spreker : de heer Omer VILAIN, Hoofdbibliothekaris van de stadsbibliotheken

Goede wijn behoeft geen krans. Onze hoofdbibliothekaris en onderzitter van de Kring is een geboren en getogen Oostendenaar die het verleden van zijn stad op zijn duim kent. Als auteur van verschillende werkjes over Oostende heeft hij ons een deel van zijn kennis op papier nagelaten, een ander deel verwoord hij. In zijn lange loopbaan als Stadsbibliothekaris zag hij veel politieke figuren komen en ook weer gaan. Hij retropoleerde de politiek van de verschillende grote en kleine Oostendse politieke partijen. Dit alles brengt hij, zoals gewoonlijk flink anecdotisch getint, in deze namiddagvoordracht.

Een voordracht die U niet moogt missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden.

TWEDE MAART - ACTIVITEIT

De Oostende Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht op :

donderdag 26 maart om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : MUZIEK OM ENSOR

Spreker : de heer Christian-Adolphe WAUTERS

De muziek is Ensor steeds bijzonder dierbaar geweest, hij heeft haar gekoesterd met genegenheid. Op alle manieren kwam dit tot uiting; hij speelde regelmatig muziek, componeerde een paar

muziekstukken en van het grootste doek tot de kleinste ets doorploegde hij met zijn doctrinaire fanfares.

De muziekmeesters moeten hem daar dankbaar voor zijn geweest want diverse Belgische componisten kwamen onder de invloed van de meester en zijn oeuvre en componeerde er een muziekstuk op. Flor ALPAERTS, Willem PELEMANS, Raymond CHEVREUILLE, Jules STRENS, Frederik DEVREESE, Renier VAN DER VELDE en Luc VAN HOVE, zijn even zoveel namen die voor Ensor op de notenbalk kropen.

Ondanks het feit dat al deze werken van grootmeesters uit de muziekwereld van grote artistieke kwaliteit zijn, sieren hun partituren zelden de concertprogramma's of de platencatalogus. Eens te meer een bewijs dat het zo moeilijk is Sant te zijn in eigen land.

De spreker C.A. WAUTERS is een veelzijdig man, die niet alleen in de muziekwereld zijn sporen verdiende maar ook als leraar, letterkundige, toondichter en journalist een zeer grote bedrijvigheid aan de dag legt.

Hij is, wat men pleegt te noemen "the right man on the right place" om U vanavond deze muzikale Ensor uit de doeken te doen. De voordracht wordt opgeluisterd door een reeks muzikale voorbeelden.

Een avond die U niet moogt missen en waarop we dan ook de grote massa leden en belangstellenden verwachten.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden.

APRIL - ACTIVITEIT

In tegenstelling met de aankondiging in het jaarprogramma "De Plate" 1987 gaat de avondvoordracht van de maand april niet over "De Gebroeders Degraeve" maar wel "OVER BIER EN STREEKBIEREN". De spreker is de heer Honoré VAN WALLEGHEM. Datum en uur blijven wel onveranderd.

Meer details in ons Aprilnummer.

Wij verontschuldigen ons voor deze verandering in het programma, te wijten aan omstandigheden onafhankelijk van onze wil.

J.B. DREESEN

SS. OSTENDE

Was een stoomschip van 4.438 ton, gebouwd in Newcastle bij SWAN HUNTER in 1903. Het behoorde tot de rederij DEPPE. Het schip vertrok op tweede kerstdag 1942 vanuit New York, in konvooi, naar Engeland geladen met springstoffen. Op 15 januari 1943, ter hoogte van de Schotse westkust deed zich een ontploffing voor en brak er brand uit. Het schip werd naar de wal gestuurd waar op 17 januari de lading ontplofte en het schip volledig uitbrande.

Bron : Wandelaar et Sur l'Eau, jaargang 1946, bldz. 150.

J.B. DREESEN

door Ann CASIER

1. Cellist DE VLIIEGER Emile (+ 1960)

Hoewel Emile DE VLIIEGER op papier nooit eerste cellist was, wordt hij hier toch besproken. Als Oostendenaar was zijn rol in het Kursaalorkest zeker niet onbelangrijk en bovendien werd hij later directeur van het Oostends muziekconceratorium.

In 1905 plande hij, samen met enkele andere musici, muzikale optredens in verschillende Belgische steden (1). 's Zomers mocht hij als tweede cellist de zieke JACOBS vervangen in "Scènes Alsaciennes" van MASSENET (2). Hij werkte soms mee aan de muzikale ochtendvoorstellingen, die tot doel hadden jong talent in het publiek te laten optreden. Na een briljante eerste prijs te Brussel mocht DE VLIIEGER zeker talentvol genoemd worden. Op een van deze morgenconcerten vertolkte hij het tweede celloconcerto in D van J. HAYDN, "Kol Nidrei" van Max BRUCH en als bisnummer-tje een tarantella van POPPER (3).

Kort na zijn huwelijk in 1907 met Niny GOVAERT, werd hij aangeworven als solo-cellist aan het Palais de la Jetée te Nice (4). Hij werd in 1909 leraar aan de Oostendse muziekschool en de jaren daaropvolgend werden gedomineerd door enkele grote concertreizen: Engeland, Rome en Napels, samen met dirigent RINSKOPF (5). Hij raakte bekend en werd directeur van de Blankenbergse muziekacademie en dirigent van het Casino aldaar (6). Een der hoogtepunten uit zijn cellocarrière was toen de Philharmonie van Berlijn hem uitnodigde daar een concert te geven op 17 maart 1914 (7).

Hij nam vanaf 1933 de artistieke leiding van het Kursaal in handen en nodigde internationale musici als Paul HINDEMITH uit. In 1936 werd hij inspecteur van de muziekinrichtingen en stierf na een langdurige ziekte in 1960.

2. Fluitist WILLAME

WILLAME was eerste fluitist van het Kursaalorkest vanaf 1868 (misschien zelf nog eerder) tot en met de zomer van 1880. Hij was leraar fluit aan het conservatorium van Mons (8). Vooral in de kamermuziekconcerten kwam zijn talent aan bod. Zo werd hij erg gewaardeerd in een serenade van BEETHOVEN (9).

3. Fluitist VUYLSTEKE

In 1881 werd een nieuwe, jonge solist als fluitist aangesteld: VUYLSTEKE, die vier zomers lang aanvoerder bleef. Hij speelde zeer juist en met prachtige trillers en overwon alle moeilijkheden. In snelle passages was bij hem geen gesis te horen, wat men bij veel andere fluitisten blijkbaar wel hoorde (10). Hij stond bekend om zijn virtuositeit en voerde vaak composities uit van J. DEMERSEMAN, de koning van de fluit (11).

4. Fluitist VLAMINCK Achille

Achille VLAMINCK was solo fluitist van 1888 tot 1893. Hij was reeds vroeger fluitist in het orkest, want in 1887 had hij als amateur-schilder een portret in olieverf geschilderd met zijn dirigent Emile PERIER. Dit schilderij werd hem aangeboden op het einde van het concertseizoen (12). Zijn toon was heel fijn

en zuiver (13). Begin 1891 volgde hij de overleden klarinettist VANDER AA op als leraar houtblazers aan de muziekacademie. Hij behaalde zijn virtuositeitsdiploma fluit en een eerste prijs saxofoon te Gent. In de muziekschool moest hij niet minder dan vijf blaasinstrumenten aanleren : fluit, saxofoon, klarinet, hobo en fagot (14). Toen hij amper vier jaar les gaf, stierf hij in 1895 (15).

5. Fluitist MATTHYS

Was MATTHYS een beter fluitist dan VLAMINCK of was deze laatste zo vaak ziek dat dirigent PERIER, MATTHYS als eerste fluitist aanstelde nog voor VLAMINCK'S dood ? Eind 1895 benoemde het stadsbestuur hem tot leraar aan de muziekacademie (16). Ook in het harmoniekorps Euterpe speelde hij. Het was immers op één van die concerten dat MATTHYS zijn solo in "Souvenir de Spa" van MEURICE onderbrak, omwille van kabaal en heen- en weergeloop van kinderen in de zaal (17). In 1898 werd hij als solist opgevolgd door A. STRAUWEN. Hij bleef echter te Oostende werkzaam, waarschijnlijk ook in het Kursaalorkest.

6. Fluitist STRAUWEN Auguste (°1874)

De heerschappij van Auguste STRAUWEN bij de fluiten duurde van 1888 tot en met 1913. Van bij het begin kreeg hij positieve kritiek en werd één der beste leerlingen van ANTHONI genoemd (18). Het was alleen jammer dat hij toen nooit in een solo optrad in een of ander groot werk.

Hij werd geboren te Laken op 8 maart 1874 en trok op 13-jarige leeftijd naar het Brusselse conservatorium. Drie jaar later behaalde hij zijn eerste prijs bij Théophile ANTHONI. Bij de dood van zijn vader werd hij tot dirigent van meerdere muziekverenigingen gekozen. In 1894 trad hij toe tot het conservatorium-orkest van Brussel en volgde ANTHONI op als solist in het Muntorkest. Hij was respectievelijk verbonden aan de Casino's van Rouan, Boulogne, Blankenberge, aan het Wauxhall te Brussel en het Oostends Kursaal. Daarbij was hij solist op de YSAYE- en DURANT-concerten te Brussel. Hij gaf les aan de Kortrijkse muziekschool en werd in 1909 professor fluit benoemd aan het koninklijk muziekconservatorium van Gent (19). In 1911 moest hij dan ook solo optreden op een concert door hen ingericht (20). Zijn eerste solistisch optreden te Oostende was op 10 juli 1899. Hij voerde de "Fantaisie pastorale hongroise" van DOPPLER uit met een mooi-klinkende toon, vaardig en con brio (21). Op 1 augustus 1901 bracht hij samen met de harpiste STROOBANTS het concerto voor harp en fluit van W.A. MOZART. Op hetzelfde concert voerde hij ook het mooie symfonische gedicht voor fluit en orkest van Peter BENOIT uit (22). Hij vertolkte ook verscheidene malen de fluitconcerti in D en G van W.A. MOZART met cadensen van F.A. GEVAERT. In 1903 zorgde hij voor een drietal "eerste uitvoeringen" : het fluitconcerto van de Gentenaar Ch. HANSSSENS, "le rossignolet" van P. BADES en "Le colibri" van A. SELLENICK (23).

In 1905 werd Auguste STRAUWEN orkestchef van de balconconcerten en in 1912 dirigent van de ochtendconcerten, waarop mondaine muziek uit het operettegenre gebracht werd. Na de dood van dirigent LANCIANI, doorzocht STRAUWEN diens bibliotheek en vond een aantal interessante composities van hem in manuscript. Zijn solistisch werk in het orkest gaf hij daarom niet op. Na zijn concertseizoen te Oostende in 1908 ondernam hij ook nog een

artistieke tournee door Engeland.

In 1914 bleef hij te Oostende als derde dirigent, doch de fluit-soli werden toevertrouwd aan DEMONT.

Voetnoten

- (1) E.O., 17.01.1905.
- (2) S.O., 30.06.1905.
- (3) S.O., 16 en 18.09.1906.
- (4) E.O., 17.10.1907 en 05.11.1907.
- (5) C.O., 02.10.1909 en C.O., 21.02.1911 en 25.03.1911.
- (6) E.O., 16.10.1912.
- (7) C.O., 05.03.1914.
- (8) E.O., 16.07.1876.
- (9) E.O., 11.08.1878.
- (10) E.O., 04.08.1881.
- (11) S.O., 30.07.1884.
- (12) S.O., 13.09.1887.
- (13) S.O., 13.07.1890.
- (14) E.O., 01.02.1891.
- (15) E.O., 09.05.1895.
- (16) E.O., 31.10.1895.
- (17) E.O., 03.05.1903.
- (18) S.O., 28.06.1898.
- (19) E.O., 01.04.1909.
- (20) C.O., 28.12.1911.
- (21) S.O., 12.07.1899.
- (22) Deze laatste compositie werd opnieuw door hem uitgevoerd op 15 september 1905.
- (23) Respectievelijk op 16 en 20 juli en 5 augustus 1903.

HISTORIEK VAN DE OOSTENDSE POLITIE

Weldra verschijnt genoemd boek van de hand van Daniël DESCHACHT, lid van onze vereniging. Inzage in het manuscript leerde ons de degelijkheid van deze studie.

Hieronder als "voorsmaakje" de voorziende indeling :

1. Voorwoord door Julien GOEKINT, Burgemeester Stad Oostende.
2. Basis van onze gemeentelijke politie.
3. De eerste politiecommissarissen te Oostende.
4. De Korpschefs.
5. De Uniformen.
6. De Stedelijke Nachtwoak.
7. De Hondenbrigade en de politie op de Vuurtorenwijk.
8. De Huisvesting.
9. Het korps tijdens de beide wereldoorlogen.
10. De Politiebond "Hulp en Eendracht".
11. De Patrouilles.
12. Opleiding - Politiescholen.
13. Het Korps anno 1986. Emiel VANSTEENKISTE, Hoofdpolitiecommissaris.
14. Bibliografie.
15. Gebruikte afkortingen.

August VAN ISEGHEM

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

INHULDIGING VAN DE VAANDELS OF VAANDELFEESTEN

Van 1860 af werd er door verschillende verenigingen in het Oostendse overgegaan tot het aanschaffen van een vaandel.

Dit vaandel was voor sommige verenigingen een prestigieuse kwestie en zo werd aan de vervaardiging ervan een zeer grote zorg besteed.

Enkele van de ten heden dage overgebleven vaandels zijn een ware parel van vakmanschap en een streling voor het oog.

Op deze vaandels kwamen de naam en een uitbeelding van de vereniging voor alsook over het algemeen 2 data, het eerste jaartal kwam overeen met de stichting van de vereniging en het tweede was deze van de inhuldiging van het vaandel.

Deze inhuldigingen ervan gingen gepaard met grote feestelijkheden in de schoot van de vereniging.

Een zeer mooie verzameling van deze vaandels is tegenwoordig te bezichtigen in het heemmuseum "De Plate".

Sommige verenigingen lieten voor dit plechtig feest nog een medaille slaan, dit ter herdenking aan de overhandiging van het vaandel.

Deze medailles werden dan geschonken aan alle aanwezige leden van de vereniging.

Hieronder een beschrijving en opsomming van enkele medailles geslagen ter deze gelegenheid, van gekende en minder gekende verenigingen.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 49 mm MET BRELOK, KROON EN RING

R. LEOPOLD II ROI DES BELGES
Hoofd links gericht.

V. Krans gevormd door muziekinstrumenten en binnenin een tekst in 6 lijnen :
HARMONIE EUTERPE OSTENDE
INAUGURATION DU DRAPEAU 22 NOVEMBRE 1891

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BRELOK, KROON EN RING

R. OSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende met beide figuren boven boeg van boot.
Eronder 5 ingeslagen sterren.

V. Krans gevormd met Eiken- en Lauwertak met binnenin een tekst in 6 lijnen :
INHULDIGING VAN HET NIEUWE VAANDEL
11 JUNI 1899 MAATSCHAPPIJ OUDE WASSCHERS

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 40 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende met beide figuren boven 2 takkenbundels.

V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak met binnenin een tekst in 6 lijnen :
MAATSCHAPPIJ OOG IN 'T ZEIL
INHULDIGING VAN HET VAANDEL 21 JANUARI 1900

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

- R. Harp en Ster, Lauwer- en Palmtak.
- V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak, met binnenin een tekst in 5 lijnen :
VOORUIT IN DE TOEKOMST OOSTENDE
VAANDELFEEST 6 MEI 1900

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 41 mm MET BRELOK EN RING

- R. OSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende met beide figuren boven 2 takkenbundels.
- V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak met binnenin een tekst in 6 lijnen :
CERCLE DRAMATIQUE & MUSICAL
UNION OSTENDAISE
INAUGURATION DU DRAPEAU 1900

MEDAILLE IN VERGULD BRONS 46/62 mm MET BOL EN RING

- R. VILLE D'OSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende met beide figuren boven het water en eronder 5 ingeslagen sterren.
- V. Lauwertak over het veld, middenonder een cirkel met tekst in 8 lijnen :
LIJNVISSCHERS MAATSCHAPPIJ
OPLETTENDHEID EN GEDULD
INHULDIGING VAN HET VAANDEL 18 NOV. 1900
eronder 5 ingeslagen sterren

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

- R. Gekroond wapenschild van België met leuze "UNION FAIT LA FORCE".
- V. Krans gevormd door vrouw met bazuin en tak en engeltje, middenin tekst in 6 lijnen :
BOND DER POLITIEBEAMBTEN OOSTENDE
INHULDIGING VAN HET VAANDEL 1900
FISCH & Cie

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

- R. OSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende, met beide figuren boven de boeg van een boot.
- V. Lauwertak dwars over het veld met middenin een blok met een tekst in 3 lijnen :
FETES DES DRAPEAUX 3 JUIN 1906

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

- R. 3 koeien en boom DE WEVER
eronder 6 ingeslagen sterren.
- V. Lauwertak dwars over het veld met middenin een blok met een tekst in 5 lijnen :
BEENHOUWERSBOND OOSTENDE INHULDIGING
VAN HET VAANDEL 1906 J. STIENON
eronder 9 ingeslagen rozen

MEDAILLE IN VERGULD BRONS 51 mm MET BOL EN RING

R. Staande vrouw met leeuw voor wapperende vlag
J. STIENON

V. Krans gevormd door 2 lauwertakken en ster, binnenin tekst
in 6 lijnen :

DEUTSCHER - CLUB CONCORDIA OOSTENDE
INHULDIGING VAN HET VAANDEL 5 MEI 1907

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. Gekroond wapenschild van België met leuze "UNION FAIT LA
FORCE".

V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak met binnenin een tekst
in 6 lijnen :

UNION BELGE DES EMPLOYES D'HOTEL
1e JUILLET 1907 INAUGURATION DU DRAPEAU

MEDAILLE IN VERGULD BRONS 51 mm

Zelfde medaille als vorige maar zonder Bol en Ring.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. Gekroond wapenschild van België met leuze "UNION FAIT LA
FORCE".

V. Krans gevormd door 2 lauwertakken + ster, binnenin een tekst
in 7 lijnen :

STOKERSBOND ONDERSTEUNT ELKANDER ZEEWEZEN
OOSTENDE INHULDIGING VAN HET VAANDEL
27 SEPTEMBER 1908

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BRELOK, KROON EN RING

R. LEOPOLD II KONING DER BELGEN
Buste met lange baard links gericht.

V. Krans gevormd door 2 lauwertakken met middenin een tekst
in 9 lijnen :

GEDENKENIS DER INHULDIGING DES VAANDELS DER
VERENIGING VAN MACHINEN EN STOKERS
OOSTENDE 18.7.09
eronder F & C

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. Vrouw met tak in de hand boven stad en vlaggen.

V. Krans gevormd door 2 lauwertakken met binnenin een tekst
in 3 lijnen :

VAANDELFEEST NEERINGDOENERSBOND
OOSTENDE. VUURTOREN 1900
eronder F & C

MEDAILLE IN VERGULD BRONS 51 mm MET BOL EN RING

R. Lauwer- en Eikentak, 2 maskers, fakkel en partituur.
Eronder FISCH.Cie.

V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak met binnenin een tekst
in 6 lijnen :

TOONEELMAATSCHAPPIJ HENDRIK CONSCIENCE'S VRIENDEN
8 OCT 1911 VAANDELINHULDIGING

MEDAILLE IN VERGULD BRONS 50 mm MET BOL EN RING

R. ALBRECHT KONING DER BELGEN
Hoofd links gericht.

V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak met binnenin een tekst
in 3 lijnen :

DOOR STRIJD TOT ZEGE

VAANDELINHULDIGING 7 APRIL 1912

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. Vrouw met tak in de hand boven stad en vlaggen.

V. Krans gevormd door 2 eikentakken met binnenin een tekst in
6 lijnen :

STADSWERKLIEDEN BOND OOSTENDE

VAANDEL INHULDIGING 7 APRIL 1912

MEDAILLE IN ZILVER Ø 29 mm MET RING

R. Man links gericht met tak in hand.

V. 2 lauwertakken met binnenin een tekst in 5 lijnen :

AANDENKEN AAN DE VLAGINHULDIGING

1936 O.P.S.K.

MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS 40/59/67 MET ROL EN RING

R. WHIST - MAATSCHAPPIJ L'AIGLE

Arend in het midden van het veld.

V. INHULDIGING VAN ONS VAANDEL

13-2-38 - OOSTENDE

Volgens mijn weten is dit echter maar een gedeeltelijke beschrijving, aan de hand van eigen verzameling, van deze soort bestaande medailles.

EEN MERKWAARDIGE GEDENKZUIL

Een merkwaardige gedenkzuil van de elfde eeuw uit het verre Indië stond ooit naast de Ecce Homo bij het "vagevuur" aan de oude St.-Pieterstoren. Deze werd opgegraven uit de havengeul in 1793 bij werken op bevel van Napoleon. Het granietstuk droeg een lange tekst in Tamil-schrift en afbeeldingen van Indische godheden; waarschijnlijk werd het uit Indië door een schip als ballast meegebracht, in de tijd van de Oost-Indische Compagnie.

Volgens het getuigenis van een zekere BOLLEBAERT wekte de zuil de nieuwsgierigheid van de bevolking en werd naast de Ecce Homo geplaatst ter herinnering aan de geselkolom van de Heer. Het stuk werd in 1848 door het St.-Pieterstehuis verkocht voor 480 ₣ aan het Koninklijk Museum van Oudheidkunde en Ethnologie, als het eerste stuk uit het Zuid-Aziatisch gebied. En het is nu slechts in 1982 dat het opschrift kon worden ontcijferd als een hulde aan koning CHOLA, die regeerde van 1054 tot 1063.

Spijtig dat dit merkwaardig stuk van zijn bewaarplaats in Oostende verdwenen is : pas nu ontdekt men de waarde ervan ! Het is onze havenkapitein GHYS die ons op het spoor bracht.

Bron : Parochieblad Oostende 11.12.1986.

Lionel DEWULF

JAN DE CLERCK. KUNSTSCHILDER

door Nobert HOSTYN

Nu onze reeks artikels "Vergeten Oostendse kunstschilders" ten einde is, willen we onze leden nog eens - uitvoerig - de aandacht vestigen op de persoon van kunstschilder Jan DE CLERCK. Iemand die we eerlijkheidshalve niet in de reeks van de "vergeten" meesters konden of wilden opnemen : omdat we persoonlijk overtuigd zijn van de grote waarde van zijn werk.

Afzonderlijk dus, het levensverhaal van deze Oostendse meester waarvan het cliché-gezegde wil dat hij al te veel in de schaduw staat van de "3 groten" : ENSOR, SPILLIAERT & PERMEKE.

Voor deze studie konden we uitvoerig beroep doen op de nagelaten papieren van de meester zelf. Onze dank daarvoor naar de erven, de Familie MAES. Verder deden we systematisch onderzoek in locale weekbladen en pluisten we honderden tentoonstellingscatalogi na. We hadden ook tal van gesprekken met mensen die Jan nog van dichtbij gekend hebben.

*
* *
*

1881

Jan - Jacques - Frans DE CLERCK werd op 17 augustus 1881 in de Albertusstraat (nu Euphrosine Beernaertstraat) te Oostende geboren als zoon van Constant DE CLERCK en zijn echtgenote Charlotte LONCKE.

Jan was de oudste van zes. Zijn broers en zussen heetten Emma, Georges, Daniël, Oscar en Anna.

Jan DE CLERCK's kwartierstaat toont de nederige afkomst van de kunstenaar : een milieu zonder enige artistieke precedenten (1).

Constant DE CLERCK hield een belangrijke zaak van allerhande muur- & vloerbekleding open. Mettertijd bracht hij die over naar de Godshuizenstraat 4.

Er werd hard gewerkt, ook door de moeder en de dochters. Daarbij was vader DE CLERCK vrijwillig en onbezoldigd bode in het Hospitaal, wat verderop in de straat die later tot Edith Cavellstraat werd omgedoopt.

1893-1897

Als kleine jongen werd Jan DE CLERCK eerst naar een nonnetjes-school in de Sint-Sebastiaanstraat gestuurd.

1893-1897 waren de jaren van zijn collegetijd.

In die periode volgde hij een tijdlang het onderricht aan de locale "Ecole Industrielle". In die instelling werd naast onderricht in scheepsbouw, meetkunde, mechanica, enz. ook artistiek basisonderricht verschaft.

Jan DE CLERCK aardde er echter niet. Het academische lesgeven van Michel-Julien VAN CUYCK (1861-1930) beviel hem niet. De CLERCK zou dan ook regelmatig de leergangen verzuimd hebben.

Maar het feit alleen al, dat hij ingeschreven stond als leerling

van de "Ecole Industrielle" duidt op een zekere artistieke interesse en begaafdheid bij de jonge DE CLERCK. Belangrijk is wel dat hij in die school kennis maakte met Hendrik BAELS en de zonen van dokter-dichter Eugeen VAN OYE, die tevens de cursus "Gezondheidsleer" aan de "Ecole Industrielle" verzorgde. Eerstgenoemde zou later een politieke carrière maken en steeds een vurig verdediger en bewonderaar van Jan DE CLERCK blijven. Anno 1894, Jan DE CLERCK was dus nog een schooljongen, kwamen eindelijk wat belangrijke artistieke initiatieven los te Oostende.

Eerst was er de stichting van de "Cercle Artistique" onder impuls van ondermeer de kunstschilders James ENSOR, Henri PERMEKE, Emile SPILLIAERT en de architect Antoine DUJARDIN.

Deze "Cercle" zou in de jaren 1894 en volgende enkele zomersalons organiseren in het Oostendse kursaal. Veel beroemde meesters van toen stuurden er werken heen. Maar geplaagd door financiële moeilijkheden, bloedde de zo prestigieus gestarte "Cercle" na enkele jaren dood (2).

Mogelijk deed de jonge Jan DE CLERCK in de Salons van deze kunstkring zijn vroegste artistieke impressies op.

Het was niet zonder tegenzin dat Constant DE CLERCK zijn oudste zoon de artistieke toer zag opgaan : hij wilde zijn kinderen zeker geen kunstenaars zien worden, mensen met een onzekere toekomst. Liever had hij van hen wakkere decorateurs gemaakt die samen met hem in de zaak zouden staan. Constant DE CLERCK's wensen mochten niet bewaarheid worden : zoon Georges zocht zijn weg als muzikvirtuoos. Hij was verbonden als violist aan het Gaiety-Theatre te London, en later aan het Philharmonisch Orkest van Philadelphia. Hij ging later op rust in de Franse Landes. zoon Oscar liep Academie te Gent, en werd een beeldhouwer met zekere faam. Later werd hij directeur van de Leuvense Academie. Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit twee bronzen sculpturen van hem. Verder in dit verhaal zullen we Oscar nog ontmoeten. En wat Jan betreft : hij werd van buiten af fel aangemoedigd om zijn kunststudies verder te zetten, ondermeer door de Broeders van Liefde. Tekenen werd hoe langer hoe meer zijn enig tijdverdrijf.

1897

Er komt een einde aan Jan DE CLERCK's schooltijd en hij wordt ingeschakeld in het ouderlijk bedrijf. Tijdens de wintermaanden wordt hij naar Brussel gestuurd om er zich in het decorateursvak te vervolmaken. Jan DE CLERCK wordt er, zonder medeweten van thuis, leerling van de kunstschilder Camille PAYEN (°Doornik, 1824 - †Brussel, 1901), zoon van een architect die ondermeer de plannen van het eerste spoorwegstation van Oostende had ontworpen.

PAYEN volgde lessen aan de Brusselse Academie bij Jean-Baptiste VAN EYKEN en aan de Kon. School voor graveerkunst bij de beroemde CALAMATTA. Hij debuteerde tijdens het Salon 1848 te Brussel met een "Scène de la St. Barthélemy". Nadien ging hij lessen volgen bij de bekende Parijse kunstenaar PICOT. PAYEN oogstte vooral successen met militaire taferelen, zoals het doek "Het neutraal en gastvrij België", of "Terugtocht van het leger van Bourbaki naar Zwitserland" (1871). Van zijn vele militaire werken werden litho's gemaakt. PAYEN had ook met Jan PORTAELS samengewerkt aan kerkfresco's. Hij woonde te Brussel in de chieke Leopoldwijk, Handelsstraat, 24. PAYEN bleek belangrijk genoeg om nog in de

grootste "Exposition Historique de l'art Belge" van 1905 te Brussel vertegenwoordigd te zijn. Er hing van hem een "Retraite de l'armée des Vosges".

Het Brusselse artistieke wereldje van de late negentiger jaren was iets ongemeen boeiends en complex voor de geïnteresseerde maar oningewijde jongeman die Jan DE CLERCK was. Daar moet hij zijn eerste decisieve indrukken hebben opgedaan.

1898

Uit dat jaar dateert zijn eerste ernstig schilderij : een "Dolle Zee". Het is een marine met woeste, spookachtig oplichtende golven onder een dreigend-duister zwerk.

Afgeschrikt door mogelijke reacties thuis durfde DE CLERCK niet onder eigen naam tentoonstellen. Als schuilnaam koos hij het voor de hand liggende "Jan van Oostende".

Zijn zoeken en experimenteren werkte verrassend. De gevreesde criticus Camille LEMONNIER zou aangenaam verwonderd geweest zijn over DE CLERCK's gedurf penseel. SCHMITZ (3) legde LEMONNIER volgende uitspraak in de mond naar aanleiding van een "Zonnig Steegje", te Oostende tentoongesteld : "c'est nouveau, c'est original, ce débutant deviendra maître". De goedkeuring van een zo'n gezaghebbend man als LEMONNIER moet de jonge kunstenaar erg aangemoedigd hebben.

Geënthousiasmeerd ging DE CLERCK nu soms ook inzenden naar Salons in andere landen, nog steeds onder schuilnaam. Toch werd hij toen nooit een echte internationale bekendheid.

1900 - 1901

Een door DE CLERCK veel behandeld thema in die jaren was dat der pittoreske stadshoekjes, uitgevoerd in een impressionistische techniek.

Uit 1900 dateert een olieverf "Hoekje te Brugge" (eertijds Nieuwpoort, verz. Thomas VAN ISEGHEM); "Oud Brugge" (aquapastel; 72 x 57 cm) stamt uit hetzelfde jaar. We zien een Brugse rei met huizen, bomen, struiken, een brugje. De atmosfeer is nevelig, weemoedig. Jan DE CLERCK kwam er graag voor uit hoezeer hij geboeid werd door die eigen Brugse atmosfeer, de oude straatjes, de tinteling van het zonlicht op het water van de reien...

Anno 1901 schilderde hij een "Dolle zee" (eertijds verz. Aug. GHEVOT, Brussel) en een "Rade Silencieuse" (eertijds verz. L. OSTYN, Waterloo).

In die tijd werd DE CLERCK aangemoedigd door kunstschilder Henri PERMEKE, Conservator van het Oostends Museum. Ook hij gaf DE CLERCK enig artistiek onderricht.

Het zou voor een groot deel aan H. PERMEKE te danken zijn geweest dat DE CLERCK's ouders zich met Jan's kunstenaarsloopbaan verzoenden.

(1) Zie Ostendiana III, Oostende 1978.

(2) Zie Ostendiana V, Oostende 1986.

(3) SCHMITZ, in Le Carillon, 25 maart 1925. ;

(vervolgt)

WEER- of DONDERGLAZEN TE OOSTENDE

door J.B. DREESEN

Een zeer eigenaardig voorwerp is het WEER of DONDERGLAS, ook wel DONDERFLES of WATERBAROMETER geheten.

Dit, uiterst zeldzaam geworden, toestel is geheel in glas, met een bolvormige voorkant en een vlakke achterzijde. Het lijkt wat op een vogelfontein, doch heeft een hoge tuit zoals een ouderwetse koffiekkan. Aan de bovenkant is het voorzien van een ophangoog.

Nadat het met water gevuld is, tot een peil dat boven de verbinding van tuit en glas ligt, wordt het met de vlakke achterzijde aan de wand gehangen. Aan de stand van het water in de tuit kan men dan het weer voorspellen. Bij bestendig weer blijft het water in in glas en tuit op gelijke hoogte. Bij mooi weer zakt het naar de bodem van de tuit, terwijl het bij slecht weer stijgt en soms uit de tuit druppelt.

Sommige van deze weerglazen zijn echte kunststukjes van de glasblaaskunst. Zoals die waarvan de tuit en de zijkanten met een "hanemotief" versierd zijn.

Het weerglas is een zeldzaamheid in onze musea voor volkskunde en ook in onze taal zijn er slechts enkele sporen van overgebleven. En toch is het een voorwerp dat eigen is aan de Lage Landen bij de zee. Zo citeert het "Woordenboek van de Nederlandse Taal" onder het trefwoord DONDERGLAS de auteur DONKERS (blz. 339) die het volgende schrijft :

"Wij zijn de eerste uitvinders van de Donderglazen, welke werking nog niet begrepen wordt door de gemene filosofen, die waanen dat men dezelfde voorzeggingen kan trekken door het vergelijken van een barometer en een thermometer".

Ook de Engelsen beschouwen de weerglazen als eigen aan de Lage Landen. Dit blijkt ondermeer uit een bijdrage van de Engelse auteur H.R. ADDISON in zijn reisboek "BELGIUM AS SHE IS" (blz. 227) in 1848 te Brussel uitgegeven. Hij schrijft daarover het volgende : "Men heeft in België een soort barometer, die bij ons in Engeland onbekend is, van een eenvoudig en onfeilbaar type. Het toestel is geheel uit glas, wel gelijkend op een vogelfontein, doch de tak gaat omhoog als de tuit van een koffiekkan. Het toestel wordt half gevuld met water en men voorziet het weer volgens de stand van het water in deze tuit. Bij slecht weer stijgt het water en loopt soms over, bij mooi weer zinkt het tot de bodem van de tuit. Dit is het natuurlijk gevolg van de luchtdruk op het water, een kind zal weten dat deze proef niet anders dan juist kan zijn. Het verwonderd me dat men bij ons in Engeland dat ook niet probeert".

In onze streken werden weerglazen genoteerd in Westerlo, Tongerlo, Nevele en Brugge. Volgens antiekexperten dateerden ze van de 17de tot de 19de eeuw.

Het vroegere museum van Folklore te Antwerpen bezat één exemplaar. In het museum van Volkskunde te Gent staan er twee. De heer PLATTEEUW uit Brugge had tot voor enkele jaren een tweetal van deze voorwerpen in zijn bezit. Onlangs zag ik een exemplaar in het museum voor Volkskunde te Dover (Eng). Men kon me echter niet zeggen waar het vandaan kwam.

Er bestaan verschillende modellen die van kort gestuikt en buikig en ongeveer 18 centimeter hoog naar hoog en smal gaan die tot 36 centimeter hoog kunnen zijn.

Uit het voorgaande blijkt dat het hier om een volksinstrument gaat dat voornamelijk in het binnenland thuishoort.

Na het verschijnen van een bijdrage over het onderwerp in het maritiem tijdschrift NEPTUNUS zijn nu plots, tot mijn groot genoegen, een paar exemplaren van dit eigenaardig voorwerp in onze kuststreek opgedoken.

Een eerste exemplaar is in het bezit van onze voorzitter, de heer August VAN ISEGHEM. Het kwam uit de bezittingen van zijn overgrootvader, Thomas VAN ISEGHEM (°1801 - †1863) die gehuwd was met Virginie OCKET (°1804 - †1889).

Thomas VAN ISEGHEM dreef handel in scheepsbenodigdheden. Hij had een pakhuis in de Christinastraat rechtover de Euphrosina Beernaertstraat.

Sedert zijn jeugd hing het instrument in het huis van zijn ouders. De voorzitter had het meegekregen toen hij huwde en had het een plaats gegeven in zijn eigen woonst. Hij wist dat het iets te maken had met de weersvoorspelling maar de juiste werkwijze was in de nevel van het familiegeheugen verdwenen. Door de bijdrage in NEPTUNUS kwam er plots weer klaarte in de duisternis. Het exemplaar in zijn bezit is in zeer goede staat. De afmetingen ervan zijn de volgende : lengte over alles 31 cm; grootste breedte 12 cm; grootste dikte 7 cm. Net als andere gekende exemplaren heeft het glas een platte achterkant. De zijwanden hebben elk een enkele rij van 10 kammen (in de rechtse kammenrij is de tweede kam, van boven naar beneden, gedeeltelijk afgebroken). Het draaigoog heeft een buitendoormeter van 4,5 cm terwijl de oogholte 2,5 cm in diameter is. De tuit heeft zes kammen en staat licht uit de haak (naar rechts). Dit laatste geeft een mate van kwaliteit van het handwerk. Figuur 1 geeft een tekening van het VAN ISEGHEM-exemplaar. Het wijkt in constructie licht af van de Tongerlo en Nevele exemplaren in figuur 2.

Een tweede exemplaar werd gerapporteerd door de heer Jacques BONNEVIE, directeur van de firma VALCKE. Het is echter beschadigd zodat de juiste afmetingen niet goed meer te reconstrueren zijn.

Een derde exemplaar, ditmaal in moderne uitvoering van de soort die voor enkele jaren in beperkt aantal door de Maritieme Stichting in Nederland op de markt werden gebracht, werd ons gerapporteerd door Mevrouw DEGRAEVE-BEULENS.

Op het eerste zicht is dit een goede oogst voor onze kust.

Een vraag die zich steeds stelt is deze van de ouderdom van dit soort instrumenten. WEYNS[†] citeert enkele auteurs die 17de en 18de eeuw opgeven. We hebben echter een referentiepunt, namelijk dit waarbij we weten dat het instrument door de PILGRIMFATHERS gebruikt werd als weerkundig instrument aan boord van de MAYFLOWER toen zij in 1620 van het oude continent overstaken naar Noord-Amerika.

De PILGRIMFATHERS waren een groep geloofsvervolgden die in 1581 van Engeland uitweken naar Holland. Een aantal onder hen vestigde zich in 1609 te Leiden. Een deel van de Leidse groep besloot in 1620 naar Noord-Amerika te emigreren. De zeereis begon in het voormalige Delfshaven aan boord van een 60 tons zeilscheepje, de SPEEDWELL genaamd. Hun eerste bestemming was Southhampton

aan de Engelse zuidkust waar medereizigers wachtten aan boord van het 180 ton metende zeilvaartuig de "MAYFLOWER". Aanvankelijk werd de overtocht naar de oostkust van Noord-Amerika met beide schepen vanuit Southhampton begonnen. Na veel tegenslag en herhaalde terugkeer naar Zuid-Engeland werd de reis over de Noord-Atlantische Oceaan alleen door de "MAYFLOWER" gemaakt.

Tot daar deze korte geschiedenis van de PILGRIMFATHERS. Waar zit nu het verband met ons weerglas? Op deze lange reis over de oceaan was de scheepvaart toen, veel afhankelijker dan nu van het weer. De PILGRIMFATHERS hadden zich hiertegen zo goed mogelijk menen te wapenen door een exemplaar aan boord te nemen van dat eigenaardig instrument, het weerglas, dat ze tijdens hun verblijf in Leiden hadden leren kennen en waarderen. Een typisch stuk huisraad werd aldus gepromoveerd tot een maritiem instrument.

Waar en wanneer het werd uitgevonden en door wie zal waarschijnlijk wel een raadsel blijven, maar het feit is dat het voorname-lijk bekend was in onze eigen streken, in het toenmalige Holland en in Noord-Duitsland.

Vermits de PILGRIMFATHERS het op hun reis in 1620 gebruikten, moet het toestel al van voordien in gebruik zijn in de steden en op het platteland van de Lage Landen bij de zee. Hoogst merkwaardig is echter dat de barometer, zoals we die thans kennen, slechts in 1638 door TORRICELLI werd uitgevonden. Dit wil zeggen dat 18 jaar voor TORRICELLI zijn uitvinding deed, de PILGRIMFATHERS in de Lage Landen een toestel leerden kennen waarmee de luchtdruk kon bepaald worden. Waaruit eens te meer blijkt dat er in de wereld weinig nieuws is.

Wat blijft er over dit instrument nog bestaan in onze taal?

Het "WOORDENBOEK VAN DE NEDERLANDSE TAAL" vermeldt het woord DONDERGLAS als : ...een instrument dat onweders voorspelt...

De "Dikke" VAN DALE citeert onder GLAS 7 : bij verkorting in bepaald verband : Horlogeglas...Lampegglas...(scheepv.) weerglas, barometer : het glas is gezakt.

J. VERSCHUEREN in zijn "MODERN WOORDENBOEK" zegt : WEERGLAS : 1. glas dat de weersgesteldheid aanwijst nl. a. barometer. b. baroskoop. 2. Uitbr. (van 1 a) barometer en termometer op eenzelfde plank.

J. VAN BEYLEN in zijn "ZEILVAARTLEXICON" zegt : GLAS : gemeenzame benaming door zeelui gegeven aan een barometer : het glas valt, het glas stijgt; de barometer daalt of stijgt. Ook weerglas of barometer genoemd.

De "MARITIEME ENCYCLOPEDIË" deel 3 spreekt van : GLAS : 1. Zandloper; 2. Spreekterm voor barometer. Zegswijze; het glas rijst of valt.

Wijlen Dr. WEYNS behandelde het in zijn monumentaal werk over HUISRAAD IN VLAANDEREN onder het hoofdstuk MATEN EN GEWICHTEN en geeft als naam DONDERFLES, DONDERGLAS of WEERGLAS.

In BIEKORF 1955 (blz. 282) wijdde M.P. (PLATTEEUW) een bijdrage over dit instrument dat hij een WATERBAROMETER noemt.

Van mezelf verscheen er in NEPTUNUS 23ste jaargang nr 5 blz. 45-47 een bijdrage over het WEER of DONDERGLAS als maritiem instrument.

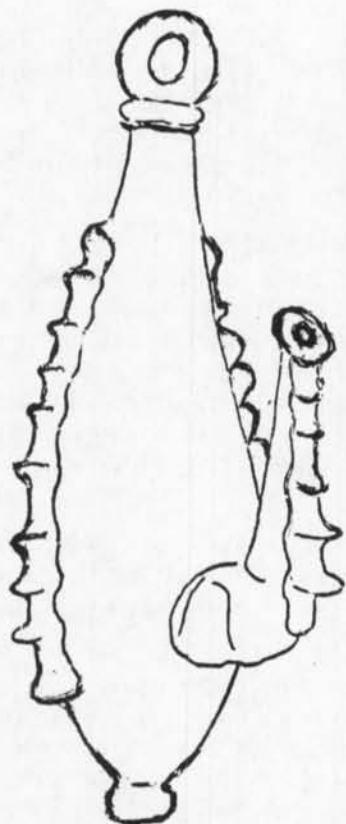

fig 1 . Het "VAN ISEGHEM" weerglas

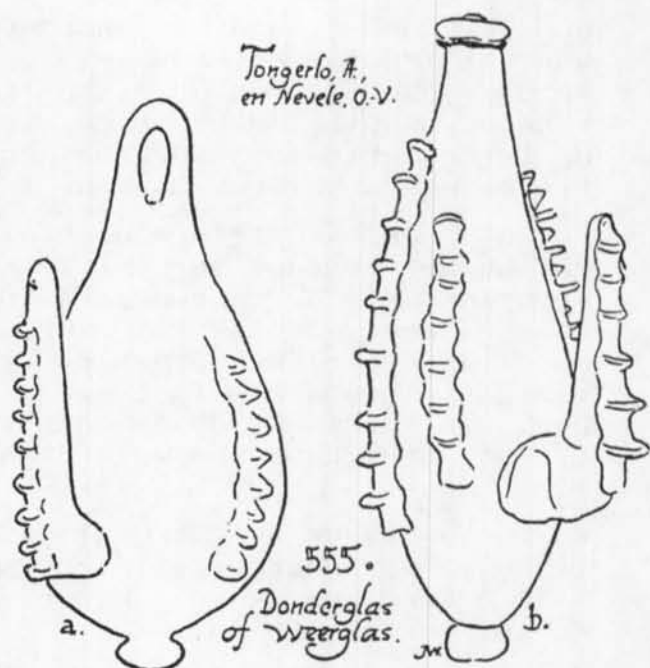

fig 2 : twee weerglazen uit Dr. WEYNS & HUISRAAD IN VLAANDEREN
hoofdstuk : Maten en gewichten
blz 982 en 983

fig 4 : de werking van het weerglas

fig 3 : Een modern weerglas zoals het door de Maritieme Stichting voor enkele jaren op de markt werd gebracht.

Een WEERGLAS in moderne uitvoering.

In de tuit staat het water lager. Hoge druk, goed weer.

In de tuit staat het water op gelijke hoogte. Bestendig weer.

De waterstand in de tuit is gestegen. Verminderende druk, slecht weer op komst.

Het water druppelt uit de tuit. Een zware storm nadert.

ANDREAS LANSZWEERT

De indijking van de Ste Catharinepolder
en de bouw van het "Blauw Kasteel"

door Gerard VANDAMME

Tijdens de voordracht voor "De Plate", door Prof. J.G. EVERAERT op 29 oktober 1986 betreffende de scheepvaarttrafiek vanuit Oostende op de Midden-Afrikaanse westkust tijdens de 18e eeuw, werd de naam vernoemd van de Oostendenaar Andreas LANSZWEERT die een der eerste exploitatiepogingen in dit gebied ondernam, en daarbij zijn ondervinding opgedaan tijdens het bestaan van de Oostendse Compagnie, kon in praktijk brengen. Afgezien van de rol die deze Andreas LANSZWEERT in de maritieme geschiedenis van Oostende speelde, kan ook te land niet aan zijn persoon voorbijgegaan worden.

Rond 1740 was de toenmalige Ste Catharinaschorre, die sedert de zg. "Grote Vloeiing" van 1584 ondergelopen was, en vanaf 1627 als spoelkom voor de havengeul van Oostende diende, in die mate aangeslibd dat ze bij hoogwater nog nauwelijks onderliep en bijgevolg nog weinig spoelwater leverde.

De bijzonderste grondeigenaars in de schorre besloten daarom in 1742 de toelating tot bedijken te Brussel aan te vragen. Het was Andreas LANSZWEERT, die als grootste grondeigenaar, op 3 december 1742 namens de andere "grote gelanden" belast werd om het oktrooi van indijking aan te vragen van de "Schorre landen ghelegen tusschen de Gauweloose Kreecke, den Steenschen Dijk en de haven van Oostende".

Voor zijn onkosten terzake werd hem een som van 1.000 patakons toegestaan. Het duurde echter tot 9 mei 1744 vooraleer te Brussel, in naam van keizerin Maria Theresia de toelating tot de indijking werd afgeleverd.

De werken hiertoe omvatten het bouwen in de St Catharinakreek van een zeesluis, beschermd door een "halve maan", en het opwerpen van een dijk langs de west- en noordkant van de Gouwelooszekreek, die aansloot op de Steense dijk (deze zeesluis lag iets ten zuiden van de huidige Kapellebrug. De huidige Zandvoordestraat en Zandvoordeschorredijkstraat liggen op de plaats van een deel van de vroegere dijk). Op 23 juni 1744 werden de werken toegewezen aan Jan Filips LIPPENS dijkgraaf en ingenieur uit Moerbeke Waas, tevens grondeigenaar in de schorre. De werken waren blijkbaar in de zomer van 1745 voltooid want op 24 september 1745 werd een overeenkomst gesloten om de nieuwe polder volledig voor de landbouw uit te rusten. Op 6 oktober werd beslist de eigenaars een watergeschot van 3 pond groten per gemet op te leggen. Dit werd betaald door 39 eigenaars voor een gezamenlijke oppervlakte van 1261 gemeten één lijn en 15 roeden. Er werd 500 pond groten betaald voor de tienderechten op landerijen die de abdijen van St Rikiers en van Vicogne in de polder bezaten. Er waren 20 niet betalende eigenaars, meestal kerken, pastorieën, kosterijen en konfrerieën, die samen 292 gemeten, 2 lijnen en 23 roeden bezaten. Deze werden door de polder onteigend, ter waarde van hun schorren.

De zes grootste grondbezitters in de nieuwe polder waren toen :

- Andreas LANSZWEERT : 256 gemeten en 83 roeden.
- De Kerk van Oostende (die het geschot weigerde te betalen) : 110 gemeten, 2 lijnen en 92 roeden.

Joseph OLLEVIERS (destijds sasmeester van het sas van Slijkens) : 110 gemeten, 2 lijnen en 92 roeden.

- De Kerk van St Donaas te Brugge : 89 gemeten, 2 lijnen en 23 roeden.

Jan Bapt. COPPIETERS : 78 gemeten, 55 roeden.

- Jan-Filips LIPPENS : 73 gemeten, 2 lijnen en 4 roeden.

Vele kleine landerijen werden eigendom van de generaliteit van de polder, daar ze niet meer werden opgeëist door vroegere eigenaars, die wellicht uitgeweken of overleden waren of hun eigendoms-titel verloren hadden tijdens de ruim anderhalve eeuw lange periode waarin de polder onder water gestaan had. Het zijn wellicht deze percelen, die als "vacant" aangeduid worden op de "Caerte figuratieve van den Nieuwen Bedijckten polder", opgemaakt in 1749 door de landmeters MAELSTAF, HEEMS en MARYSSAEL. Op deze kaart vallen onmiddellijk de grote percelen grond op die Andreas LANSZWEERT bezat. Ze zijn gelegen in het VIde en het XIId Begin, grotendeels ten zuiden van de Leffingestraat, aan weerszijden van de Stuiverstraat.

Andreas LANSZWEERT blijkt ook reeds eigenaar te zijn van de grond van het voormalige "hof van St Cathelinen ten Bogaerde" dat verwoest was ten tijde van het beleg van Oostende, en dat gelegen was z.o. van het kruispunt van de huidige Leffingen- en Stuiverstraat. Een nogal onnauwkeurige schets uit de jaren 1600, opgenomen in E. VLIETINCK's "Het Oude Oostende..." naast blz. 62, vermeldt in die omgeving een "vervallen Casteel" en een "hofstede van Danchij" (?).

Het "Hof van Ste Cathelinen ten Bogaerde" blijkt reeds te bestaan in de 14de eeuw, en was een leenhof, afhankelijk van de burg van Brugge. Het had ooit 21 leenmannen, 19 "morgens" land (1 morgen = 0,8 Ha), 73 leenroerigheden waarvan 66 op Mariakerke en 7 op Steene. In de 1e helft van de 15de eeuw (1443) behoorde het toe aan Diederik van HALEWIJN, die kamerling was van Filips de GOEDE, hertog van Bourgondie, en daardoor de rechtsmacht voerde over het Camerlinckambacht. Diederik van HALEWIJN verkocht het goed in 1451 aan Jan VAN BONEEM. Door verkoop en overerving kwam het achtereenvolgens in het bezit van de families VAN HAMERE, BEUNE, REYVAERT en STOCKHOVE, die de titel "heere van St Cathelijne" voerden. Op de reeds genoemde "Caerte figuratieve" vinden we in het VIde Begin, ten zuiden van de Ste Catharinakreek, nog een perceel grond met als eigenaar "Jonker STOCKHOVE, heere van Sinte Catharine", wellicht een der laatste telgen van deze familie, die sinds 1616 het hof in bezit had.

Wanneer en hoe het hof in bezit kwam van Adreas LANSZWEERT is niet duidelijk. Kort na de polderindijking bouwde hij echter op dezelfde plaats een kasteel (-hoeve) waar hij enkele jaren verbleef.

Het goed werd in 1758 gekocht door Willem DE BROUWER, die bijzonder aandeelhouder en kapitein geweest was in de Oostendse Compagnie. Hij noemde zijn eigendom "Rustenburg" en de erbijhorende hoeve kreeg de naam "Grote Schuur". Later - de periode en de reden staan niet vast - kreeg het geheel de benaming "Het Blauw Kasteel". Het staat aldus aangeduid op de kaart van VANDERMAELEN uit 1849. Op het "Plan Generaal van de St Catharinepolder" uit 1893, staat de hoeve aangeduid met als eigenaar August VERMEIRE te Steene. Ze werd de kern van de omstreeks 1900 opkomende gelijknamige wijk "Blauw Kasteel". De huidige Blauwkasteelstraat herinnert aan haar bestaan.

Om te besluiten mag gezegd worden dat de naam LANSZWEERT een vrij grote weerklank kreeg gedurende een zekere periode van de Oostendse geschiedenis.

Benevens Andreas vinden we nog een Filips LANSZWEERT, die vanaf 15 maart 1748, de schaaпdrift (= begrazing door schaapskudden) op de nieuwe dijk van de polder pachtte voor een bedrag van 10 pond groten. Op de genoemde "Caerte figuratieve" van 1749 komen ook enkele percelen grond voor, met als eigenaar een Frans LANSZWEERT. Later vinden we een Jean Baptiste LANSZWEERT, als burgemeester van Oostende van 13 november 1830 tot 12 oktober 1836. Het plan van de Ste Catharinepolder uit 1893 tenslotte vermeldt een Joannes LAN(D)SZWEERT te Oostende als eigenaar van een hoeve - die reeds op de kaart van FERRARIS (1777) voorkomt - gelegen op de westeroever van de Grote Schaperijkreek juist ten noorden van de huidige autosnelweg.

Mogelijk behoorden deze lieden allen tot dezelfde familie. Een kluif voor een eventuele stamboomvorser die over wat veel tijd beschikt !

Literatuur en Dokumentatie

- J. BOWENS : "Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zeestad Oostende". Brugge 1792, blz. 107.
- E. VLIETINCK : "Het oude Oostende...". Oostende 1897, blz. 35, 62 bis, 65.
- L. DOUXCHAMPS en J. DE BROUWER : "De Familie De Brouwer". Brussel 1927, blz. 28.
- Jos. DE SMET : "De indijking van de Ste Katharinepolder 1744-1749" in Biekorf jg. 1970, nrs. 5-6 blz. 159-165 (1).
- J.B. DREESEN en G. VANDAMME : "Geschiedenis van een parochie te Oostende". Oostende 1984.
- Caerte figuratieve van den Nieuwe Bedijckten Polder, ghe-naemt den St Catharinepolder enz. 1749 door MAELSTAF, HEEMS en MARYS-SAEL (1).
- Nieuwen Ommelooper van den Polder van St Catharine ghelegen bij de Stad Oostende, enz. (1).
- Plan Generaal van de St Catherinepolder, opgemaakt door Karel VAN MASSENHOVE ingevolge resolutie van 1859 en nagezien en volmaakt door E. CHEVALIER in 1893.

(1) Het "Grafisch Bedrijf LAMMAING" nam het lofwaardig initiatief, deze dokumenten in herdruk uit te geven in 1985.

VRAGEN

- 1° Heeft iemand van onze leden ooit gehoord van de "Cercle Z.A.D.A - M.A.B. ?
- 2° Wie weet er meer over "The Belgian Gazette" pronostiekkantoor gelegen in de Wellingtonstraat, Oostende tussen 1938-1946 ?
Wie waren de uitbaters ? Bestonden er nog kantoren met dezelfde benaming te Oostende of in andere steden ?

Antwoorden bij N. HOSTYN
Stadsarchief

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

XXXXVIII - HET MEMORIAAL J.T.H. BAUWENS (O.L.V. TER DUINEN)

De tekst over dit bizarre memoriaal ontleen we uit Germain BILLIET's "O.L.V. ter Duinen. Historische Aantekeningen" (1981) :

...Nog iets bijzonders. Tegen de toren, tussen de zuidelijke steunbeer en het traptorentje, hangt sinds 1961 een gedenkplaat ter ere van J.T.H. BAUWENS "pionier van het Afrikaans Beschavingswerk". Volgens de gedenksteen werd hij geboren te Mariakerke in 1882 en is hij gestorven in 1903 te Lié (op de linkeroever van de Kongostroom, ca. 50 km. zuidwestelijk van Lisala).

Na vergeefs zoeken in de registers van de burgerlijke stand alhier, heb ik ten slotte achterhaald dat die Triphon Joseph Heliodorus BAUWENS geboren werd (niet op 17.01 maar op 15.01.1882) in... Mariakerke bij Gent !

Een vergissing van de Kongolese Herdenkingsbond die nu al twintig jaar duurt.....

*
* * *

XXXXIX - HULDEPLAKET JAMES ENSOR (EERTIJD'S GEVEL ENSORHUIS)

Op 18 augustus 1935 werd aan de gevel van het woonhuis van James ENSOR een gietijzeren huldeplaket aangebracht, dit op initiatief van een aantal bewonderaars van de meester (vooral de mensen van de galerij STUDIO), dit naar aanleiding van ENSOR's 75ste verjaardag. Dit ging gepaard met toespraken van o.a. Karel JONCKHEERE, Eugeen-Achille GERBOSCH en ENSOR zelf (*).

Auteur van het gietijzeren gedenkplaket, waarop een profiel van de meester, was de Brusselse beeldhouwer Dolf LEDEL (Schaarbeek, 1893 - Etterbeek 1978), die tegelijk ook een gedenkpenning met hetzelfde motief op ontwierp.

In 1984 werd het fel door weer, wind en zand geërodeerde plaket van de gevel verwijderd. Het is nu permanent geëxposeerd in het Ensorhuis zélf. Daar staat ook nog een busteportret van ENSOR, van de hand van dezelfde Dolf LEDEL.

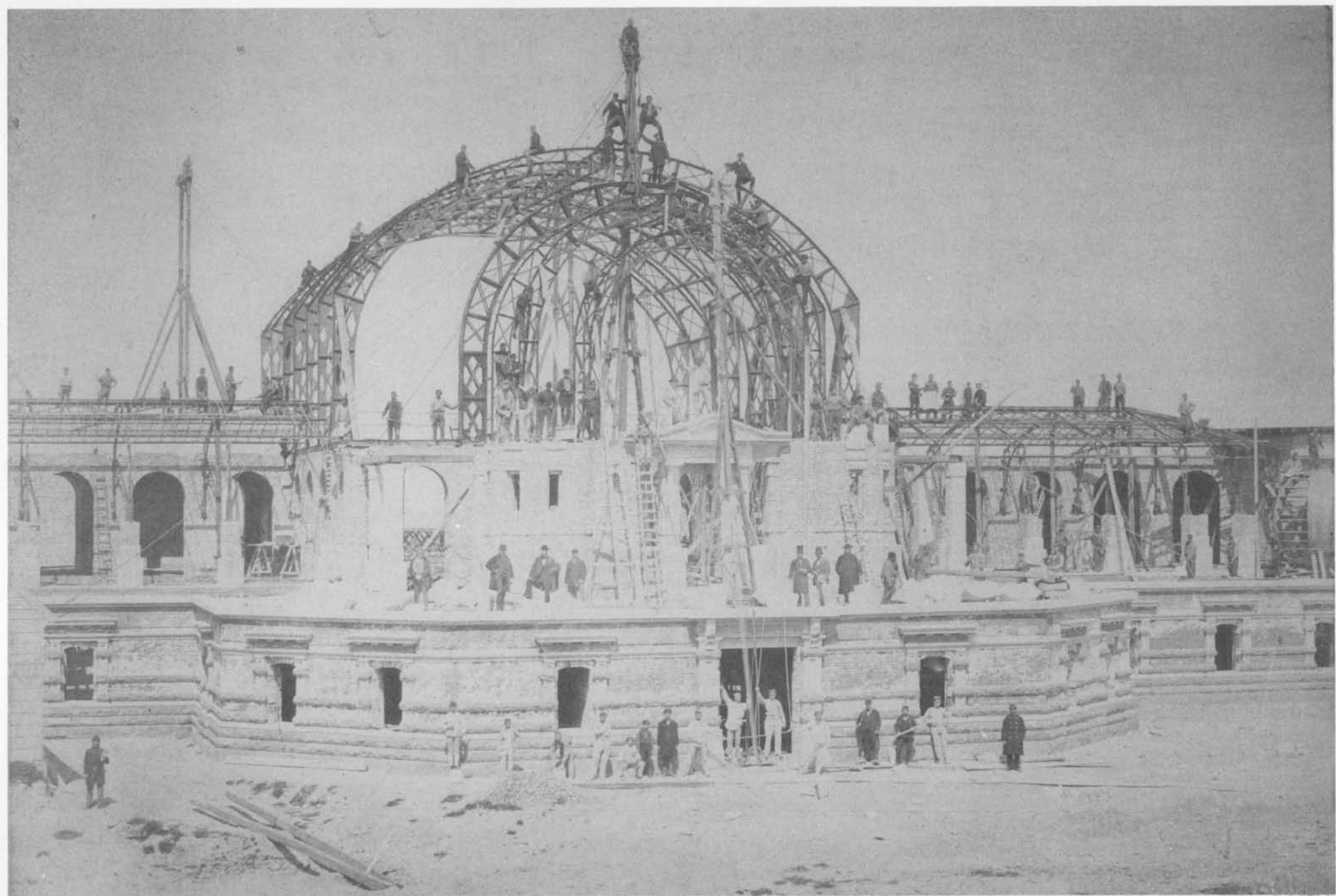
U kunt er sedert 1985 ook het bustebeeld van ENSOR zien, dat vroeger in het Leopoldpark stond, maar ook erg geleden heeft van de elementen.

(*) deze van ENSOR kunt u nalezen in "Mes Ecrits", Liège (Edition Nationales), 1974, p. 215 ev.

ZEGSWIJZEN UIT DE KUSTSTREEK

Genoteerd op een koffietafel na een begrafenis, uit de mond van een dame (78 jaar) die eerder traag was in het eten. Bijna verontschuldiging : Geen enkele boer zou me als dienstmeid willen. Ik eet te traag.

Stene, October 1986
J.B. DREESEN

87/87

STRAATNAMEN TE OOSTENDE

door Jean Pierre FALISE

Als wij de officiële stratenlijst van Oostende overlopen tellen wij 102 straten, pleinen en kaaien die de naam dragen van een persoon. Veel van die personen kennen wij (toch van naam) maar er zijn er waarschijnlijk veel meer waarover de meesten van ons nooit iets gehoord hebben.

Veel straatborden vermelden nu nog, naast de naam, de geboortedatum en een kleine biografische aanduiding.

Sedert een paar jaar echter werden bij het plaatsen van nieuwe straatborden deze laatste gegevens weggelaten, zodat wij er het raden naar hebben naar wie een bepaalde straat werd genoemd.

Reeds in het 2e nummer van ons tijdschrift (1ste jaargang - nr. 2 - november 1971) heeft onze ondervoorzitter, de heer Omer VILAIN, een kleine inventaris opgemaakt van straten die naar een bepaalde persoon werden genoemd. Deze inventaris was niet volledig en bovendien zijn enkele straten van benaming veranderd.

Ik citeer de aanhef van bedoeld artikel : "Is het u nooit voorgekomen, Oostendenaar, zelfs lid van "De Plate" dat men u vroeg waarom een bepaalde straat de naam van een bepaald persoon draagt en dat ge met uw mond vol tanden stond ?"

Om zulks in de toekomst te voorkomen werd de korte biografie opgesteld van alle personen "die hun straat hebben" in onze stad.

De lijst werd opgesteld aan de hand van de officiële lijst der straatnamen.

Een * naast de naam duidt erop dat de persoon en/of de straat reeds vermeld werd in een vroeger Platenummer.

*
* * *

ADOLF BUYL(straat)* : Serskamp 1862 - Wetteren 1932
Kamerlid 1900-1914

AIMÉ LIEBAERT(straat)* : Oostende 1783 - Oostende 1854
Letterkundige - Oostends dichter

ALBERT I (promenade)* : Brussel 1875 - Marche-les-Dames 1934
3e Koning der Belgen

ALBERTUS(helling) : idem als hierboven

ALBRECHT RODENBACH(straat)* : Roeselare 1856 - Roeselare 1881
Vlaams dichter

ALFONS PIETERS(laan)* : Oostende 1845 - Brussel 1919
Burgemeester van Oostende 1892-1912

ANDRE CHOQUEEL(straat)* : 1880 - 1957
Archeoloog

ANTOON BELPAIRE(straat)* : Oostende 1789 - Antwerpen 1839
Advokaat - Geschiedschrijver
Gemeenteraadslid van Oostende

ANTOON MOUQUÉ(straat) : Oostende 1659 - Oostende 1723
Organist en toondichter

- ARCHIMEDE(straat) : Syracuse 287 v.C. - Syracuse 212 v.C.
Wis- en natuurkundige
- AUGUST BEERNAERT(straat)* : Oostende 1829 - Luzern 1912
Belgisch Staatsman
Nobelprijs 1909 voor de vrede
- AUGUST STRACKÉ(straat)* : Hessen 1846 - Oostende 1935
Hotelier - Gemeenteraadslid
Promotor kusttoerisme
- AUGUST VERMEYLEN(straat) : Brussel 1872 - Brussel 1945
Vlaams Letterkundige
- BAUWENS(plein) : grootgrondbezitter te Stene
- BRANDARIS(kaai)* : Antwerpen 1828 - Oostende 1871
Reder
Gemeenteraadslid Oostende 1867-1871
- CARDIJN(plein) : Schaarbeek 1882 - Leuven 1967
Stichter K.A.J.
Belgisch sociaal leider
- CHRISTINA(straat)* : Wenen 1742 - Wenen 1798
Aartshertogin van Oostenrijk
Landvoogdes der Zuiderlijke Nederlanden
Dochter van Keizerin Maria Theresia
- COCKERILL(kaai) : Hastlinton (Eng) 1790 - Warschau 1840
(straat) : Belgisch Industrieel
- CONSTANT PERMEKE(laan)* : Burcht 1886 - Oostende 1952
Vlaams schilder en beeldhouwer
- DE RUDDER(straat) : Oostends Kaperskapitein XVIIe eeuw
- Dokter EDOUARD MOREAUX(laan)* : Oostende 1876 - Oostende 1958
Gemeenteraadslid
Burgemeester van Oostende 1920-1940
- Dokter VERHAEGHE(straat)* : Oostende 1876 - Oostende 1936
Schepen Openbare Werken en Schone
Kunsten van Oostende
- EDITH CAVEL(straat) : Swardestan (Eng.) 1865 - Brussel 1915
Brits verpleegster
Heldin 1ste Wereldoorlog
- EDMOND LAPON(straat)* : Oostende 1858 - onbekend 1901
Toondichter
- EDUARD ANSEELE(kaai) : Gent 1856 - Gent 1938
Socialistisch Staatsman
Minister van Openbare Werken
Minister van Spoorwegen, Post, Telegraaf
- EDUARD DE CUYPER(straat)* : 1853 - 1927
Ingenieur Openbare Werken
Weldoener van Oostende
- EDUARD HAMMAN(straat)* : Oostende 1819 - Parijs 1888
Kunstschilder
- ELISABETH(laan)* : Possenhofen 1876 - Brussel 1965
Koningin der Belgen
- EMIEL DE SMIT(laan) : ?

EMIEL MOYSON(plein) : Gent 1838 - Luik 1868
Belgisch sociaal voorman
Dichter

ERNEST CLAES(laan)* : Zichem 1885 - Ukkel 1968
Vlaams schrijver

ERNEST FEYS(plein)* : 1902 - 1943
Politiecommissaris van Oostende
Werd gefusileerd gedurende 2e Wereldoorlog

EUPHROSINA BEERNAERT(straat)* : Oostende 1831 - Elsene 1901
Kunstschilderes
Zuster van August Beernaert

FILIP VAN MAESTRICHT(plein)* : 1664 - 1692
Oostends zeekapitein

FRANS MUSIN(straat)* : Oostende 1820 - Brussel 1888
Kunstschilder

FRANCIS VERE(straat)* : 1554 - Londen 1608
Engels generaal
Gouverneur van Oostende 1601-1602

FRERE ORBAN(straat)* : Luik 1812 Brussel 1891
Staatsman
Minister van Fincanciën, Openbare Werken
en Buitenlandse Zaken

Generaal JUNGBLUTH(laan)* : 1847 - 1930
Belgisch generaal
Ordonnansofficier van Koning Albert

GODTSCHALCK(straat)* : Helena - Brussel 1850 - Brussel 1915
Isabella - Brussel 1851 - Brussel 1912
Stichteressen van het Zeemanstehuis

Graaf DE SMET DE NAEYER(laan)* : Gent 1843 - Brussel 1913
Belgisch politicus
Katoenbaron

GUIDE GEZELLE(straat)* : Brugge 1830 - Brugge 1899
Vlaams dichter

HENDRIK BAELS(kaai)* : Oostende 1878 - Knokke 1951
Schepen van Oostende
Minister van Landbouw en Openbare Werken
en van Binnenlandse Zaken
Gouverneur van West-Vlaanderen

HENDRIK CONSCIENCE(plein)* : Antwerpen 1812 - Brussel 1883
Vlaams schrijver

HENDRIK SERRUYS(laan)* : Oostende 1796 - Oostende 1883
Burgemeester van Oostende 1836-1860

HENRI DEWEERT(kaai)* : Oostende 1857 - Oostende 1934
Houthandelaar
Gemeenteraadslid van Oostende 1904-1914

HONORE BORGERS(straat) : 1866 - 1932
Kongo Pionier

JACOB BESAGE(straat) : Oostende 1600 - op zee 1629
Heldhaftige zeekapitein

JACOBSEN(straat) : Duinkerke 1580 - op zee 1622
Heldhaftige zeekapitein

(vervolgt)

Zuster Marie Egbert, geboren te Duynkerke, oud 20 jaren, gekleed 3 september 1695, geprofest 12 september 1696, is in haar professie genaemt Monica.

Zuster Maria-Magdalena in haren doop genaamd Catharina Cortalis, geboren te Oostende, oud 23 jaren, gekleed 25 mei 1717, geprofest 29 mei 1718 en subitelijk alleenlijk gesalft met de H. Olieen gestorven.

Constantia Lefebure, oud zijnde 26 jaren is in ons Klooster aanveerd 24 april 1776, zij was geboortig van Avelghem omtrent Kortrijk, die 13 maanden in het werelijk geweest is, en door meerderheid van voosen aanveerd tot de kleeding, die geschied is op den 6 mei 1777.

Ondertusschen heeft Zijne Hooghw. Felix Guilielmus Brenart, Bisschop van Brugge op den 12 september 1777 geordonneert dat in het toekomende geene dochters in ons Klooster aanveerd zullen worden tot de Professie ten sij ten tijde van het noviciaat (gelijk het in verscheidene andere kloosters geschied) drymaal tot dier einde gevoijst te hebben geweest, de eerste voijtsinge zullende geschieden vier maanden na de kleeding, de tweede acht maanden, en de derde een maand voor de professie : en dat degene die met meerderheid van stemme in een van de voorseide voijtsingen niet en zal aanveert worden zal moeten weggezonden worden, in gevolge van deze ordonnantie is de voorseide dochter Constantia, in haar kleeding genaamd Coleta, tot de professie in voijtsen geleid op den 25 september 1777 en is door meerderheid van stemme uit het Klooster gevoijst in presentie van d'heeren De Roy en Cosijn onderpastoors dezer stede.

verso

Bid voor de Ziel
van Zuster
Laurentia
voortijds religieuse
van het gewezen
Klooster der Zwarte Zusters te Oostende
in de wereld
Emiliana Vercruyce
Geboren te Clemskerke
den twaelfsten november 1754
Overleden te Brugge
den acht en twintigsten december 1835
Zij heeft haar uysterste aenschouwd
met eenen kloeken (en blijden) geest

Zuster Laurentia Vercruysse in de wereld genaamd Emiliana, gekleed den 23 januari 1779 oud zijnde 25 jaren en meer, en geprofest 21 februari 1780.

Zuster Catharina Homble, geboren te Hongaerde 24 october 1755, wettige dochter van Bartholomeus en van Anna Maria Cijpers. Anno 1780, 10 december, wierd zij hier gekleed en geprofest 15 october 1782.

Zuster Francisca in de wereld Catharina Sigault, geboren te Brugge, is met het habijt dezses klooster gekleed 1787, 18 december, 27 januari 1789 is zij gekleed ook met den scapulier en heeft

hier na hare solemnele belofte volgens gewoonte van dit Klooster uitgesproken.

Zuster Pieternelle Elizabeth in de wereld Maria Anna Theresia Naveau fâ Gabrielis is met het habijt dezer Klooster gekleed 31 mei 1790, en op 2 juli 1791 hare professie gedaan.

Zuster Theresia in de wereld genaamd Anna Theresia Baes, geboortig van Brugge, is met het habijt van dit Klooster bekleed den 3 october 1792, en op 22 october 1793 heeft zij haar professie gedaan.

*
* * *

Aflaten en Gratiën aan de Kerken
van de Zusters toegestaan

§ I

Aflaten aan de Confrerie van de H.
Martelaar Laurentius

De Confrerie of Broederschap wierd in de Kerk der Zwarte Zusters te Oostende ingesteld, door brieven van Paus Alexander VII van date 1 juni 1663, op den 13 juli 1663.

De namen der geene die hen in dit Broederschap lieten inschrijven stonden op eenen boek aangeteekend, deze naam register is tot ons niet gekomen, hij wierd in de bombardering van 1706 met het Klooster verbrand, als ook de relikwien van den zelve Heiligen.

Een nieuwen register wierd begonnen den 16 augusti 1711 en andere relikwien bekomen en gebracht van Roomen door den Eerweerdigen Pater Isidorus Stasens, als dan prior van het Klooster der discal-sen tot Brugge, met approbatie brieven van Zijne Heiligheid Paus Clemens XI van daten 20 mei 1710 & van het Vicariaat van Brugge van daten 5 augusti 1710, welke relikwien behelsen het vet en bloed van den Heiligen Laurentius.

Zij wierden in de kerk der Zwarte Zusters te Oostende gebracht door den Eerweerden Pastor Willemans processie wijs solemneel met licht en met de Clergé en het Magistraat. De brieven wierden bewaard in het Klooster.

De inschrijving boek welke ik voor mij liggen heb, is ook bewaard gebleven.

Ik vind aldaar dat de eerste die hen lieten inschrijven op den 10 augusti 1712 Feestdag van Sinte Laurentius waren :

Guillielmus Willemans Pastor Ostendamus et Decanus territorii Oudenburgensis

Joannes De Hondt pbr Oratorii

Jacobus de Caron Oratorii pbr

Placidus Dhondt R. pbr

Suster Flora Nagel tegenwoordige Moeder

Suster Laurentia Staessen, oude Moeder

Dit Broederschap of Confrerie was met veele aflaten verrijkt. Vollen aflat op de dag der inschrijving in de Confrerie, op den Feestdag van den H. Laurentius. In de ure des doods mits aanroepen hebbende den soeten naam Jesus.

7 jaren en 7 quadragenen aan deze die in de Confrerie geschreven zijnde zullen bezoeken dezelve Kerk op de feestdag van de Geboorte, Zuivering, Boodschap en Hemelvaart van de allerheiligste Maagd Maria en aldaar bidden.

Door Paus Clemens XI den 17 mei 1710 vollen aflaat op den feestdag van Sinte Laurentius.

§ 2

Aflaten aan de Relikwien van Sinte Apollonia

In het jaar 1749 wierden de relikwien van de H. Apollonia, op verzoek van de Zwarte Zusters van Oostende en Sieur Antonius Junqueborger enz. der zelve stad, door den Eerweerden Pater Gaudentius als Annonciatione Carmeliet discals en Procurator van het couvent van Brugge van Roomen meegebracht.

Deze relikwien bestaande in een deeltje der gebeenderen van de H. Apollonia, zij waren vergezelt van approbatie brieven van Roomen in daten 13 december 1744 en van Z.H. Joes Bap Lud De Castillon, bisschop van Brugge in daten 3 maart 1749. Zij wierden solemneel processie wijs gebracht uit de parochie Kerk naar onze Kerk op den 27 maart 1749 zijnde als dan den dag der Verheffinge en wierden gedragen door den Zeer Eerw. Heer Emmanuel De Comba, landdeken van het district van Oudenburg en Pastor van dezer Stede, vergezelschapt met de Clergé van de hoofd Kerk en met heel het magistraat, en andere notabele personen met licht, onder het geluid der groote klok en een gezang van het muziek.

Z.H. de Bisschop van Brugge, verleende op 4 maart 1749 eenen aflaat van 40 dagen te verdienen op de dag der Verheffing. De solemniteit werd gesloten met het zingen van den lofzang Te Deum Laudamus.

Paus Benedictus XIV, op 15 februari 1753, vergunde eenen vollen aflaat op de feestdag van de H. Apollonia, voor 7 jaren. Paus Clemens XIII, op 21 januari 1769, vergunde eenen vollen aflaat op de feestdag van de H. Apollonia voor 7 jaren. Pius VI, 3 januari 1794, vergunde eenen vollen aflaat te verdienen op de feestdag van de H. Apollonia en op de feestdag van Sinte Monica.

§ 3

Aflaat van O.L.V. beeld op den Autaar

Z.H. Nicolas de Haudion, bisschop van Brugge geeft in jonst aflaat van 40 dagen, 30 mei 1644 voor alle Christene geloovigen zoo dikwils zij op elken woensdag van het jaar, voor zeker Devoot houten beeldeken van O.L.V. staande op den Autaar van de Kerk van de Zwarte Zusters, zullen lezen een tientje van het Roozen-Cransken, en aldaar bidden voor de verheffing van onze moeder de H. Kerk, uitroeijing der ketterijen en de eendragtigheid der Christene princen.

(vervolgt)

EEN VISVOERDER UIT OOSTENDE IN 1506

door R. VANCRAEYNEST

Op het Rijksarchief te Kortrijk worden o.m. 151 schepenregisters bewaard behorend tot het oud stadsarchief van Kortrijk. Ze bestrijken de periode 1438-1796. Elk register bevat ongeveer 250 recto en verso beschreven bladen met naar schatting gemiddeld 3 tot 4 akten per bladzijde. Het geheel zal dus ruim 150.000 akten bevatten.

Waarover gaat het in deze akten ? Over geldleningen, borgstellingen, lijfrenten, koop en verkoop van huizen, pachtcontracten, huwelijkscontracten, enz. De verzameling wordt dan ook meestal genoemd "Acten en Contracten". Het gaat hier niet alleen om personen van de stad Kortrijk, maar ook over personen van gans de kasselrij Kortrijk : Brugge, Ieper, Rijsel, Kales, enz. Een enkele keer heb ik toevallig ook iemand van Oostende aange troffen.

Het gaat over een zekere Cornelis ZEGHERS, zoon van Cornelis, visvoerder, wonende te Oostende, die aan Willem VAN HOOLBEKE in Kortrijk een som van negen pond parisis Vlaamse munt moet betalen met halfvasten 1505. Cornelis ZEGHERS stemt er in toe dat, als hij in gebreke blijft die som te betalen op de vastgestelde dag, de voornoemde Willem "hem zal moghen toespreken bij vanghinghe van zynen persone, arrestene van zynen goede ende andersints, ende dat denzelven Cornelis hem niet en zal moghen behelpen met eenighe vryheden, niet vuteghstecken noch ghesondert".

Deze akte werd getekend op de 7e Sporckel (februari) in tegenwoordigheid van de schepenen DE TOLNAERE en VAN DEN BRANDE.

Dat er in de titel 1506, en niet 1505, staat is geen fout. Toentertijd, en zulks tot in de jaren 1580, versprong het jaartal slechts met Pasen. Halfvasten 1505 is dus 1506 volgens onze rekenwijze, omdat halfvasten uiteraard vóór Pasen valt. Concreet : volgens de oude rekening zouden we nu nog steeds januari, februari, maart 1986 moeten schrijven en dit tot en met 18 april. De volgende dag is Pasen 19 april 1987.

HET "TOLERANTIE"-EDICT EN HAAR WEERSLAG TE OOSTENDE

door Emiel SMISSAERT

Jozef II (1741-1790), keizer van 1765 tot 1790, wilde zijn vele landen tot een eenheid van taal en bestuur brengen. In 1780, na de dood van zijn moeder keizerin Maria-Theresia, bevorderde hij de welvaart, hief de lijfeigenschap op, voerde de vrijheid van onderwijs en godsdienstoefening in ("Tolerantie"-edict, 1781), richtte lekenscholen op, hield toezicht op de buitenlandse betrekkingen der geestelijkheid ("recht van placet") en stelde de opleiding van priesters onder staatsleiding. In de Zuidelijke Nederlanden wekte zijn hervormingsdrift zoveel tegenstand, dat er een revolutie uitbrak : de zgn. "Brabantse Omwenteling" (1789-1790).

Op 13 oktober 1781 vaardigde Jozef II te Wenen zijn "Toleranzpactent" uit en op 12 november 1781 werd aan de burgerlijke en geestelijke instanties van de Zuidelijke Nederlanden een aangepaste versie toegezonden.

Hoe reageerden de inwoners van onze gewesten op deze ingrijpende hervorming ? Daaraan werd in 1981 door een internationaal colloquium van geleerden aandacht besteed en discussies gewijd, in 1982 in boekvorm uitgegeven door Roland CRAHAY onder de titel : "La tolérance civile" en bezorgd door de Editions de l'Université de Bruxelles in de reeks "Etudes sur le 18e siècle (volume hors série, n° 1). Het boekdeel telt 258 bladzijden en kostte 375 ₣.

Eén van voornoemde bijdragen handelt over : "L'Edit de Tolérance et ses implications pour la communauté protestante d'Ostende", geschreven door Hugh Robert BOUDIN. Meer gegevens hieromtrent kan ik niet kwijt, daar ik dit artikel niet onder ogen heb kunnen krijgen.

Benevens de teksten van het "Toleranzpatent" zelf en de hieruit voortkomende "Edits de Bruxelles", handelen de vele, hier niet nader opgesomde wetenschappelijke essays o.m. over de oorsprong van deze wetgeving, de invloed op de Oostenrijkse Nederlanden, de reacties in diverse milieus, de parallellen met en in andere Europese landen, enz.

"BERICHT UIT BREDENE" : JOHN GHEERAERT MEMOMEERT UIT 1936...

Verbazend is en te bewonderen valt, hoe John GHEERAERT (°1939) zich op het literaire vlak blijft bewegen, niet in herhaling vallend maar telkens op zoek naar iets nieuws dat weet te boeien en de lezer, zijn vele lezers, weet aan te spreken. Voor maart 1987 wordt een "Bericht uit Bredene" aangekondigd dat uitgegeven wordt door de Antwerpse firma C. Devries-Brouwers.

Een bericht uit Bredene, vraagt u zich af ? Jawel, dit nieuwe boek handelt over een emigrantenkolonie van bekende en vermaarde communistische joodse kunstenaars (onder wie te noemen vallen : Arthur KOESTLER, de journalist E.E. KISCH uit Praag, Hans EISLER die de componist is van het volkslied van de D.D.R., e.a.), die het verfoeide en hatelijke nazi-regime de rug toegekeerd hadden en die in de zomer van 1936 te Bredene-aan-Zee verblijf hielden. Daar, in de duinen van het lieflijke Bredene, kregen ze het bezoek van schrijfster Irmgard KEUN uit Keulen en van haar vriend Joseph ROTH die één van de meest talentrijke vertellers uit het Duitse taalgebied was en is. In het "Bericht uit Bredene" van John GHEERAERT handelen de twee eerste hoofdstukken over Oostende en het werd door hem geschreven om de vijftigste verjaardag van deze merkwaardige reüni te herdenken. Uitkijken dus in de boekhandel naar dit "document humain" uit en over onze zustergemeente !

E. SMISSAERT

SOCIÉTÉ DU PAVILLON

Op p. 87/32, het laatste blad van het januarinumner, staat een aandeel van de "Société du Pavillon" afgedrukt; wellicht een uniek exemplaar, bewaard in het Oostends stadsarchief.

Mogen wij onze lezers voor verdere uitleg verwijzen naar "De Plate" 79/99, een passage uit de schitterende zeedijkhistorie van Daniël FARASYN ?

A. VAN ISEGHEM

BIJ DE FOTOBLOEDZIJDE OP p. 87

EEN UNIEKE OPNAME VAN HET TWEDE KURSAAL IN OPBOUW, GEMAAKT
OP 5 MEI 1877.

LET OP HET GEBRUIK VAN METALEN ELEMENTEN VOOR DE OVERWELVINGEN
VAN DE GROTE ZALEN. TOEN EEN ZEER VOORUITSTREVENDE BOUWTECHNIEK.
DE FOTO IS VAN DAVELUY EN BERUST IN HET STADSARCHIEF - OOSTENDE

N.H.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

BEZOEKT ONS HEEMMUSEUM

Nog tot het einde van de maand Maart loop de THEMATENTOONSTELLING
"DE BOUW VAN EEN STALEN VISSERSCHIP".

Aan de hand van een 50-tal foto's wordt men doorheen de techniek
van de stalen scheepsbouw geleid.

Zeker de moeite waard om te bezoeken.

Het museum is open op zaterdag van 10u tot 12u
en van 15u tot 17u

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

IN DIT NUMMER

blz. 68 : J.B. DREESEN : SS. Ostende.

blz. 69 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXV (vervolg).

blz. 72 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.

blz. 75 : L. DEWULF : Een merkwaardige gedenkzuil.

blz. 76 : N. HOSTYN : Jan De Clerck, kunstschilder.

blz. 79 : J.B. DREESEN : Weer- of donderglazen te Oostende.

blz. 83 : G. VANDAMME : Adreas Lanszweert.

blz. 86 : N. HOSTYN : Monumenten beelden & gedenkplaten te Oosten-
de - XXXXVIII en XXXXIX.
J.B. DREESEN : Zegswijzen uit de kuststreek.

blz. 89 : J.P. FALISE : Straatnamen te Oostende.

blz. 92 : De Zwarte Nonnen te Oostende - Een historiek (deel 16).

blz. 95 : R. VANCRAEYNEST : Een visvoerder uit Oostende in 1506.
E. SMISSAERT : Het "Tolerantie"-edict en haar weerslag
te Oostende.

blz. 96 : E. SMISSAERT : "Bericht uit Bredene" : John Gheeraert
memoreert uit 1936.
A. VAN ISEGHEM : Société du Pavillon.

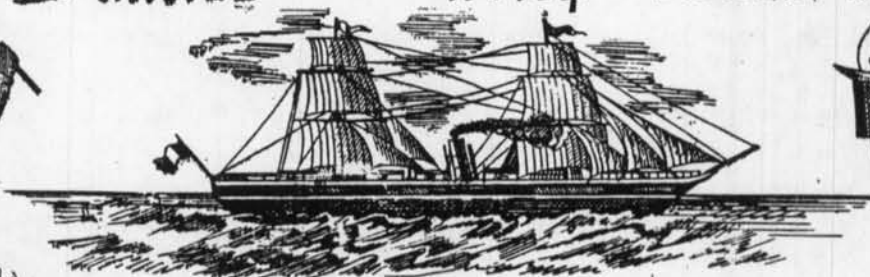
TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

UIT ONS
PLATE-ARCHIEF

III ANNÉE

N° 154

Ostende 20 Mars 1887

L'AVISO

Organe du CLUB VIENNOIS
Journal hebdomadaire.

BUREAUX **HÔTEL DE VIENNE**

REDACTEUR-CHEF GASPARD. (1)

**CE SUPPLÉMENT EST VENDU AU PROFIT
DES VICTIMES DE QUAREGNON.**

Appel à la Charité,

Une cavalcade parcourra ce jour
les rues de la ville - le produit en sera en
voyé au comité de secours pour les victimes
de la terrible catastrophe qui vient de
plonger de nombreuses familles au
Bourinage dans le deuil et dans la misère
Ostendais soyez généreux.
Donnez - Donner beaucoup jamais
charité n'aura eu de plus noble et plus méritaire

LA RÉDACTION.

(1) ANATOLE pour les DAMES

